

οι φίλοι ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

www.filoi-gnhm.gr

Έτος ίδρύσεως 1978

Τεύχος 100 Απρ. Μαί. Ιου. 2010

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Φαίνεται σαν ψέμα. Το 1985 όταν ξεκινήσαμε αυτή την έκδοση, φωτοτυπούσαμε δακτυλογραφημένες λουρίδες κειμένων που κολλούσαμε σε σελίδες Α4. Είχαμε όμως γραφομηχανή σούπερ! Μια IBM ηλεκτρική με μπαλάκι για ελληνικό ή λατινικό αλφάβητο. Με δυνατότητα διόρθωσης του λάθους. Ήταν δωρεά του γιου της κ. Πηλαβάκη, επειδή στην Τράπεζα όπου δούλευε γύρισαν στη μηχανογράφηση.

Ο δικός μας πρώτος υπολογιστής ήρθε πολύ αργότερα και ήταν δωρεά της κ. Μιράντας Σκλαβενίτη. Μετά τις φωτοτυπημένες σελίδες, το πρώτο μας τυπογραφείο ήταν του κ. Δημήτρη Κολλαμπά, στο Θησείο (Σαρρή 40) εκεί που είναι τώρα ένα θέατρο. Ούτε ξέρω πόσες ώρες έχω περάσει σ' εκείνο το τυπογραφείο, τις περισσότερες περιμένοντας τον κ. Κολλαμπά που ήταν «κάπου εκεί κοντά». Πριν από καμιά 15αριά χρόνια τον είδα να ψαρεύει στο λιμάνι της Κύθνου, καταχαρούμενο που απαλλάχτηκε από το τυπογραφείο.

Σε κάποια φάση βγάζαμε δυο δελτία. Την «Παρέα του Μουσείου» για παιδιά, και τις «Ειδήσεις» για μεγάλους. Αυτά έγιναν τότε που στο Δ.Σ. συμμετείχε και η Λέλη Κυριακοπούλου που εμπνεύστηκε το Παιδικό Τμήμα. Συνεργάτες της «Παρέας του Μουσείου» εκτός από τη Λέλη κι εμένα, ήταν επίσης η Μαριάννα Βερέμη, η Δροσούλα Βασιλείου-Έλιοτ κ. ά.

Ιδέα της Λέλης ήταν και η επιλογή ενός πιο εξελιγμένου τυπογραφείου της κ. Μαριέττας Μακρή στο Μαρούσι. Πολύτιμος δάσκαλός μου εκεί υπήρξε ο κ. Κωνσταντινίδης. Τυπογράφος με τεράστια πείρα και αισθητικό κριτήριο. Ακόμα η σελιδοποίηση γινόταν με λουρίδες κειμένων. «Μα εσείς τις κολλήσατε για να παλέψουμε», μου έλεγε. Μείναμε στη Μαριέττα μέχρι που έκλεισε το τυπογραφείο. Από τότε μέχρι σήμερα έχουμε άριστη συνεργασία με τη Βιβλιοσυνεργατική. Ατέλειωτες ώρες έχουμε περάσει εκεί με το Γιάννη Αργυρίου διαμορφώνοντας τα τεύχη.

Κείμενα γνωστών ονομάτων έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό μας, όπως: Ο Διονύσης Σιμόπουλος, ο Αλέξανδρος Τομπάζης, ο Άγγελος Δεληβοριάς, ο Μιχάλης Προμπονάς, ο Κώστας Τσίππρας, ο Βαγγέλης Χατζηγιαννίδης κ. ά. και φυσικά η Αγγελική Βαρελλά, που διορθώνει τα κείμενα εθελοντικά από το 1986 ως σήμερα.

Αποδέκτες εκτός από τα μέλη, ευεργέτες και συνεργάτες των Φίλων, εκπαιδευτικοί, δημοσιογράφοι, όσοι δανείζονται τις Μουσειοσκευές, κ. ά, σύνολο τουλάχιστον 2000 άτομα.

Αν θέλετε να ανατρέξετε σε πληροφορίες ή απόψεις από τα άρθρα του περιοδικού, δημοσιεύουμε μια θεματική κατανομή τους από το τεύχος 50 έως 100. Τα προηγούμενα βρίσκονται στην αποδελτίωση του τεύχους 50. Επίσης πολλά τεύχη μπορείτε να τα βρείτε στο www.filoi-gnhm.gr στο τμήμα «εκδόσεις».

Άννα Κ-Μ

Θεματική Κατανομή κειμένων από το τεύχος 50 έως το τεύχος 100

ΒΟΤΑΝΙΚΗ

- **Ιξός και ξόβεργες**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 55, Ιαν.-Μάρτ. 1999
- **Πόσα βελανίδια θα φυτέψεις φέτος;** της Αγγελικής Τζαβάρια, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000

- **Μανιτάρια: οι ανακυκλωτές των στοιχείων της ζωής**, του Διονύση Βασιλειάδη, τ. 62 (σελ. 2-8), Οκτ.- Δεκ. 2000
- **Μανιτάρια: οι ανακυκλωτές των στοιχείων της ζωής**, της Άννας Κ-Μ, τ. 62, Οκτ.- Δεκ. 2000
- **Τα ενδημικά Φυτά της Πελοποννήσου-Εκθεση** υδατογραφιών του Bent Johnsen από το βιβλίο της Kitt Tan, τ. 69, Ιούλ.- Σεπτ. 2002

ΖΩΟΛΟΓΙΑ

- **Χαμαιλέοντας ένας σύγχρονος δράκος**, της Μαρίας Δημάκη, τ. 50, Οκτ.- Δεκ. 1997
- **Φίδι και άνθρωπος**, σύμβολα και ερμηνείες, της Μαριάννας Τασούλα-Παρτινέβελου, τ. 54, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Η οχιά της Μήλου**, του Γιάννη Ιωαννίδη και της Μαρίας Δημάκη, τ. 54, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Λέγεται ότι... για τα φίδια**, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ. 54, Οκτ.- Δεκ. 1998
- **Στρουθοκάμηλοι στην Παιανία**, του Πέτρου Εμπεδοκλή και της Μαίρης Αλευρά, τ. 57, Ιούλ.-Σεπτ. 1999
- **Ο Γυπαετός στην Ελλάδα**, του Μιχάλη Προμπονά, τ. 58, Οκτ.- Δεκ. 1999
- **Η αληθινή ιστορία ενός Γυπαετού**, της Άννας Κ-Μ, τ. 58, Οκτ.- Δεκ. 1999
- **Γύπας ή Όρνιο**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000
- **Όποιος κήκε στο χυλό φυσάει και το γιαούρτι**,

- της Σοφίας Λούζη, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Συντροφιά με «μια μικρή λευκή αχιβάδα»**, της Άννας Κ-Μ, τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **Τα κοχύλια, βασικό εργαλείο για πολλές επιστήμες**, της Εύης Βαρδαλά-Θεοδώρου, τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **Και οι βάλανοι;** τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **«Η Μετανάστευση»**, της Άννας Κ-Μ, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **«Μετακινήσεις θηλαστικών της Αφρικής»**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Μεταναστεύσεις των πουλιών**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Θαλάσσιες Μεταναστεύσεις**, των Άννας Κ-Μ και Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Μια προσωπική εμπειρία**, των Μαρίας Δημάκη και Χαράλαμπος Αλιβιζάτου, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Δακτυλίωση πουλιών και μαρκάρισμα χελωνών**, της Άννας Κ-Μ, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Εκθεση Κοχυλίων στη Μήλο**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
- **Φροντίδα για τους απογόνους**, της Άννας Κ-Μ, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Φροντίδα για τους απογόνους σε σπονδυλωτά**, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Φροντίδα για τους απογόνους σε έντομα και άλλα αρθρόποδα**, της Βασιλικής Περγίου, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Φροντίδα για τους απογόνους μέσα στο νερό**, της Εύης Βαρδαλά-Θεοδώρου, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Κοχύλια και θάλασσα**, ένας κόσμος χωρίς σύνορα, της Άννας Κ-Μ, τ. 85, Ιούλ.- Σεπτ. 2006
- **Βίδα και Αγριόγατα**, της Μαρίας Δημάκη, τ. 97, Ιούλ.-Σεπτ. 2009

ΓΕΩΛΟΓΙΑ-ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΦΥΣΙΚΗ-ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

- **Η εξέλιξη της Κρήτης**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000
- **Ο Γιούχτας**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000
- **Η γριά Αφρική**, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Το αγόρι της λίμνης Τουρκάνα**,

- της Σοφίας Λούζη, τ. 61, Ιούλ.-Σεπτ. 2000
- **Ηλιακές καταιγίδες και Σέλας**, του Διονύση Π. Σιμόπουλου, τ. 72, Απρ.- Ιούν. 2003
- **Χρόνος-πόσο κρεμόμαστε απ' αυτόν**, της Άννας Κ-Μ, τ. 82, Οκτ.- Δεκ. 2005
- **Χρόνος-Ο μεγάλος άγνωστος της καθημερινότητάς μας**, του Ιωάννη Δαγκλή, τ. 82, Οκτ.- Δεκ. 2005
- **Τι είναι τα χρώματα**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
- **Χρόνος και Χρώμα**, της Εύας Ρέντζου, τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
- **Ορυκτά, πετρώματα και πολιτισμός**, του Μιχάλη Νικολάου, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Στενεό σαυρος μολλένσις (Steneosaurus bollensis)**, του Σταύρου Ρίζου, τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
- **Σχέση Ηλιου-Γης και Διαστημικός Καιρός**, της Αναστασίας Μεταλληνού, τ. 94, Οκτ.- Δεκ. 2003
- **Διαστημικός Καιρός**, της Αναστασίας Μεταλληνού, τ. 94, Οκτ.- Δεκ. 2008

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- **Ξόβεργες στην Κηφισιά**, της Άννας Κ-Μ, τ. 55, Ιαν.- Μάρτ. 1999
- **Σαρωνικός: Ένα περιβάλλον που βελτιώνεται**, του Εθνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΚΘΕ), τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **Άραγε... Οι δρόμοι μετατράπηκαν σε ποτάμια, όπως ακούμε στις ειδήσεις ή μήπως τα ποτάμια μετατράπηκαν σε δρόμους**, της Άννας Κ-Μ, τ. 70, Οκτ.- Δεκ. 2002
- **Κηφισός**, του Παναγιώτη Σαμπατακάκη, τ. 70, Οκτ.- Δεκ. 2002
- **Νοσοκομεία για άγρια ζώα**, των: Άννας Κ-Μ, ΑΛΚΥΟΝΗΣ, ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, ΑΡΧΕΛΩΝ, ΕΚΠΑΖ, ΜΟΜ, ΣΤΑΘΜΟΥ Μαγνησίας, τ. 77, Ιούλ.-Σεπτ. 2004
- **Γιατί «ο εργάτης του πεύκου» κατάντησε ο εχθρός του**, του Σάκη Δροσόπουλου, τ. 79, Ιαν.- Μάρτ. 2005
- **Η Μητροπολιτική Διαχείριση του συστήματος μεταφορών της Αθήνας**, του Πάνου Παπαδάκου, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
- **Κηφισιά-Γλυφάδα με τη συγκοινωνία**, της Άννας Κ-Μ, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
- **Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική, νέα λέξη, παλιά σκέψη**, της Άννας Κ-Μ, τ. 81, Ιούλ.- Σεπτ. 2005
- **Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική**, του Αλέξανδρου Ν. Τομπάζη, τ. 81, Ιούλ.- Σεπτ. 2005
- **Ολιστική Αρχιτεκτονική σε υπάρχοντα κτήρια**, του Κώστα Στ. Τσίπρη, τ. 81, Ιούλ.- Σεπτ. 2005
- **Το νερό, αγαθό σε ανεπάρκεια**, του Νίκου Χρυσόγελου, τ. 87, Ιαν.- Μάρτ. 2007
- **Βιώσιμος Τουρισμός στο Εθνικό Πάρκο Σχινιά-Μαραθώνα**, του Αλέξη Χατζημίρου, τ. 87, Ιαν.- Μάρτ. 2007
- **Ανακύκλωση: Το μωρό περπάτησε, Φλούδια και κλαδέματα δίνουν λίπασμα, Δώρα από σαράβαλα, παλιά λάστιχα για νέα γήπεδα**, από ECOTEC, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
- **Ανακύκλωση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών**, της Άννας Κ-Μ, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
- **Μερικά νούμερα ή το πορτρέτο των σκουπιδιών μας**, του Γιάννη Ελαφρού, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
- **Λίγες από τις εταιρείες διαχείρισης απορριμμάτων**, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
- **Ένα δέντρο για την Ελλάδα**, της Άννας Κ-Μ, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008
- **Αυτοκίνητα και Ρύπανση, Προτάσεις για το κυκλοφοριακό της Αθήνας, Συμβουλές για Οικολογική Οδήγηση (eco-driving)**, του Σπύρου Παπαδόπουλου, τ. 95, Ιαν.- Μάρτ. 2009
- **Αχελώος, 35-χρόνια εκτροπής του δικαίου και της λογικής**, της Άννας Κ-Μ, τ. 96, Απρ.- Ιούν. 2009
- **Γατί διψάει σήμερα η Θεσσαλία**, των Σπύρου Ντάφη και Π. Α. Γεράκη, τ. 96, Απρ.- Ιούν. 2009
- **Ο Αχελώος**, της Δάφνης Μαυρογιώργου-ΕΛΕΤ, τ. 96, Απρ.- Ιούν. 2009
- **Δε βρίσκω άλλα λόγια... παρά...**, του Νίκου Φιλππίου, τ. 97, Ιούλ.- Σεπτ. 2009

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- **Καστοριά-Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**, της Άννας Κ-Μ, τ. 50, Οκτ. Δεκ. 1997
- **Βράχος και Ζωή-Πέτρα και Ιστορία**, της Άννας Κ-Μ, τ. 51, Ιαν.- Μάρτ. 1998
- **Οι Φίλοι φέρνουν και πάλι παιδιά στο Μουσείο**, της Σοφίας Λούζη, τ. 55, Ιαν.- Μάρτ. 1999
- **Μες στου Αιγαίου τα νερά, επτά συναντήσεις, οδοιπορικό κι αισθήσεις**, της Άννας Κ-Μ, τ. 56, Απρ.- Ιούν. 1999
- **Τι έδωσα και τι πήρα από τη συμμετοχή μου**, των Σ. Λάμπρου, Μ. Παντελή, Λ. Γεωργακοπούλου, Μ. Πισολάντη, Λ. Αθανασοπούλου, Σ. Δαμιανός, Μ. Καμπούρη, Ε. Ζώρζου, Χ. Νικήτα, Ε. Λάμπρου, Δ. Γκίνη, Φ. Πανοπούλου, Β. Αλεξίου, Μ. Αλεξίου, Δ. Αθανασοπούλου, τ. 56, Απρ.- Ιούν. 1999
- **Σεμινάριο κατάρτισης Στελεχών για ξεναγήσεις στο ΜΓΦΙ**, της Άννας Κ-Μ, τ. 59, Ιαν.- Μάρτ. 2000
- **Υποδοχή μαθητικών ομάδων**, της Άννας Κ-Μ, τ. 59, Ιαν.- Μάρτ. 2000
- **Κέντρο ΓΑΙΑ**, της Νίκης Γουλανδρή, τ. 59, Ιαν.- Μάρτ. 2000
- **Το κτήριο, Συντονιστική Παιδαγωγική Επιτροπή, Σεμινάριο Κατάρτισης Στελεχών, Υποδοχή Μαθητικών Ομάδων στο Κέντρο ΓΑΙΑ**, της Άννας Κ-Μ, τ. 59, Ιαν.- Μάρτ. 2000
- **Πέρισι και Φέτος**, της Άννας Κ-Μ, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Λάδι, κρασί, μέλι, μανιτάρια και... στρουθοκάμηλο**, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Μουσειοσκευές**, της Άννας Κ-Μ, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Το Έδαφος**, της Άννας Κ-Μ, τ. 69, Ιούλ.- Σεπτ. 2002
- **Ο Κηφισός, χθες-σήμερα-αύριο**, της Άννας Κ-Μ, τ. 70, Οκτ.- Δεκ. 2002
- **Σχολικές εργασίες στο Κέντρο ΓΑΙΑ**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
- **Το Έδαφος στηρίζεται τη ζωή (η μουσειοσκευή)**, των Άννας Κ-Μ και Μαρίας Μακρίδου Μαλλούχου, τ. 74, Οκτ.- Δεκ. 2003
- **Εκδηλώσεις για μεγάλους, για παιδιά και όσους αισθάνονται παιδιά**, της Άννας Κ-Μ, τ. 77, Ιούλ.- Σεπτ. 2004
- **Ηρακλής-Ήρωες Μέγιστος, του ΜΓΦΙ**, τ. 78, Οκτ.- Δεκ. 2004
- **Κυριακές με χρώματα και αρώματα**

- από τον κύκλο του χρόνου (στιγμιότυπα), της Άννας Κ-Μ, τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2005-06: Το έξω και το Μέσα μας Περιβάλλον (προβολές ταινιών), Κυριακές με χρώματα κι αρώματα από τον κύκλο του χρόνου**, τ. 81, Ιούλ.- Σεπτ. 2005
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2006-07: Συνεργασία με ΜΚΟ (δαστηριότητες για μικρούς και μεγάλους), ΜΟη, ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ΕΕΠΦ, ΑΡΧΕΛΩΝ, Καλλιστώ, ΕΟΕ**, τ. 85, Ιούλ.- Σεπτ. 2006
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2007-08: Κήποι και Πάρκα της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Ταξίδια του Νου και τ' Ουρανού**, τ. 89, Ιούλ.- Σεπτ. 2007
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2008-Μάρτιος '09, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Ταξίδια του Νου και τ' Ουρανού**,

- τ. 93, Ιούλ.- Σεπτ. 2008
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2009, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Ταξίδια του Νου και τ' Ουρανού** τ. 94, Οκτ.- Δεκ. 2008
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Ταξίδια του Νου και τ' Ουρανού**, τ. 95, Ιαν.- Μάρτ. 2009
- **Σχεδιάζοντας τις μελλοντικές δράσεις**, τ. 96, Απρ.- Ιούν. 2009
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2009-2010, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Με το Φως και τον Αέρα-με τη Γη και το Νερό**, τ. 97, Ιούλ.- Σεπτ. 2009
- **Η Μετανάστευση των Οργανισμών (μουσειοσκευή)**, της Άννας Κ-Μ, τ. 97, Ιούλ.- Σεπτ. 2009
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2009-2010, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Με το Φως και τον Αέρα-με τη Γη και το Νερό**, τ. 98, Οκτ.- Δεκ. 2009
- **Εκδηλώσεις-Εργαστήρια 2009-2010, Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι της Αττικής, Πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός, Με το Φως και τον Αέρα-με τη Γη και το Νερό**, τ. 99, Ιαν.- Μάρτ. 2010

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- **50 Τεύχη 1985-1997, Αποδελτίωση**, τ. 50, Οκτ.- Δεκ. 1997
- **Τα δώρα εκφράζουν κι εμάς που τα δίνουμε**, της Άννας Κ-Μ, τ. 54, Οκτ.- Δεκ. 1998
- **1^η Έκθεση Ελληνικού Οικολογικού Βιβλίου**, της Άννας Κ-Μ, τ. 54, Οκτ.- Δεκ. 1998
- **Χίλιες και μια Νύχτες**, των Claudio Naranji and Robert Ornstein, τ. 58, Οκτ.- Δεκ. 1999
- **Ανοίγοντας τους ασκούς του Αιόλου**, της Αλεξάνδρας Κατσαίτη, τ. 58, Οκτ.- Δεκ. 1999
- **Η θεά ΓΑΙΑ και Ομηρικός Ύμνος**, τ. 59, Ιαν.- Μάρτ. 2000
- **Κρήτη, του Κώστα Γεωργουσόπουλου**, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000
- **Ιστορία και εκμετάλλευση**, της Σοφίας Λούζη, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Περιβαλλοντική Συνείδηση και Ζώα Αναψυχής**, της Άννας Κ-Μ, τ. 63, Ιαν.- Μάρτ. 2001
- **Κάλιο στο χώμα το λουλούδι παρά σε βάζο περιοχής**, της Άννας Κ-Μ, τ. 63, Ιαν.- Μάρτ. 2001
- **Κατοικίδια και ευαισθητοποίηση**, της Άννας Κ-Μ, τ. 63, Ιαν.- Μάρτ. 2001
- **Σπίτι με κήπο, Οι απάνθρωποι φίλοι των ζώων, του Κωνσταντίνου Καβάφη**, τ. 63, Ιαν.- Μάρτ. 2001
- **Κοχύλια που εμπνέουν**, της Άννας Κ-Μ, τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **4^η Έκθεση Ελληνικού Οικολογικού βιβλίου**, της Άννας Κ-Μ, τ. 65, Ιούλ.- Σεπτ. 2001
- **Κάθε αποδημία περιέχει...** της Άννας Κ-Μ, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Πατί οι άνθρωποι μεταναστεύουν**, της Αγγελικής Τζαβάρρα, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
- **Τοπία και Ουτοπία: Βραδιά Λόγου και Μουσικής (Α μέρος)**, των: Άννας Κ-Μ, Τζένης Ευαγγελίνου και Μαρίας Μακρίδου-Μαλλούχου. Κείμενα των: Λεωνίδα Μαλένη, Νίκου Καζαντζάκη, Οδυσσέα Ελύτη,

- Μικρασιάτικο, Νίκου Γκάτσου, Κώστα Ουράνη, Γιάννη Νεγρεπόντη, Μαργαρίτας Λυμπεράκη, Κρίτωνα Αθανασούλη, τ. 67, Ιαν.- Μάρτ. 2002
- **Τοπία και Ουτοπία: Βραδιά Λόγου και Μουσικής (Β' Μέρος)**, των: Άννας Κ-Μ, Τζένης Ευαγγελινού και Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου. Κείμενα των: Στρατή Μυριβήλη, δημοτικό της Ηπείρου, Νίκου Γκάτσου-Μ. Χατζιδάκι, Γιάννη Τσαρούχη, Βασιλη Βασιλικού, Γιώργου Σεφέρη, Κωνσταντίνου Καβάφη, Γιάννη Θεοδωράκη, Σπυρίδωνα Παγανέλη, Ηλία Βενέζη, τ. 68, Απρ.- Ιούν. 2002
 - **51 Εκθεση Ελληνικού Οικολογικού Βιβλίου**, της Άννας Κ-Μ, τ. 69, Ιούλ.- Σεπτ. 2002
 - **Ο Θεός Κηφισός**, της Τζένης Ευαγγελινού, τ. 70, Οκτ. Δεκ. 2002
 - **Μουσεία και Φίλοι**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιουλ.-Σεπτ. 2003
 - **Το Μουσείο μας και οι Φίλοι του**, της Μαριάννας Ντελαμότ, τ. 73, Ιουλ.-Σεπτ. 2003
 - **Οι Φίλοι του Μουσείου και η Νέα Γενιά**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιουλ.-Σεπτ. 2003
 - **Από καπνό βγαίνει λουλούδι: Βραδιά Λόγου και Μουσικής (Α' Μέρος)**, των: Άννας Κ-Μ και Τζένης Ευαγγελινού. Κείμενα των: Φώτη Κόντογλου, Οδ. Ελύτη, Ομήρου Ιλιάς, Στρατή Μυριβήλη, Μανόλη Αναγνωστάκη, Ζάβαλη Μάικω, Γιώργου Σεφέρη, Νικηφόρου Βρεττάκου, Νίκου Γκάτσου, Δημήτρη Χατζή και Αριστοφάνη, τ. 75, Ιαν.- Μάρτ. 2004
 - **Από καπνό βγαίνει λουλούδι: Βραδιά λόγου και Μουσικής (Β' Μέρος)**, των: Άννας Κ-Μ και Τζένης Ευαγγελινού. Κείμενα των: Στρατηγού Μακρυγιάννη, Έλλης Παπαδημητρίου, Ιάκωβου Καμπανέλλη, Μανόλη Αναγνωστάκη, Αρτεμης Αρτεμιάδη, Κώστα Βάρναλη, Νίκου Γκάτσου, Ανδρέα Κάλβου, Μάνου Χατζιδάκι, Κωστή Παλαμά, Σπύρου Σαμάρα, Λορέντζου Μαβίλη, τ. 76, Απρ.- Ιούν. 2004
 - **Πύργος Ανακύκλωσης-Art tower**, της Άννας Κ-Μ, τ. 77, Ιούλ.- Σεπτ. 2004
 - **Ο στυλογράφος τ' ουρανού και τ' άστρα του Μικρού Πρίγκιπα**, της Άννας Κ-Μ, τ. 78, Οκτ.- Δεκ. 2004
 - **Εύγε στην Πάροδο**, της Άννας Κ-Μ, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
 - **Ο Μικρός Πρίγκιπας αναρωτιέται**, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
 - **Τα χρώματα της Αποκριάς** στον Κόσμο, της Ιόλης Πάκη, τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
 - **Ομιλία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 20/1/06**, της Νίκης Γουλανδρή, (επιλογή αποσπασμάτων Βασιλικής Μερτζάνη), τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
 - **Στη γιαγιά**, της Μαρίλιας (μαθήτριας της Ε' Δημοτικού), τ. 84, Απρ.- Ιούν. 2006
 - **Φίλοι των Μουσείων-Μουσεία των Φίλων**, του Luis Monreal, (μετάφραση Βασιλικής Μερτζάνη), τ. 85, Ιούλ.- Σεπτ. 2006
 - **Κάλιο γαϊδουρόδενε, παρά γαϊδουρογύρευε**, της Άννας Κ-Μ, τ. 89, Ιούλ.-Σεπτ. 2007
 - **Οι ανάγκες είναι περιορισμένες-οι επιθυμίες όχι**, της Άννας Κ-Μ, τ. 90, Οκτ.-Δεκ. 2007
 - **André Gorz, αποσπάσματα από συνέντευξή του**, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
 - **Ecologie et Politique (αποσπάσματα από το βιβλίο)**, του André Gorz, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
 - **Κινούμαστε στο χώρο της δημιουργίας**, της Άννας Κ-Μ, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008
 - **Ένα δέντρο για την Ελλάδα**, του ΜΓΦΙ, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008
 - **Κοινωνικά Προγράμματα**, της Άννας Κ-Μ, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008
 - **Η ευτυχία φωλιάζει στην αυλή σου**, της Άννας Κ-Μ, τ. 92 Απρ.-Ιούν. 2008
 - **Κήποι και Πάρκα της Αττικής: Εθνικός Κήπος, Κτήμα Τατσιού, Πάρκο Αντώνης Τρίτσης, Βοτανικός Κήπος Ιουλίας και Αλέξανδρου Διομήδους**, της Τζένης Ευαγγελινού, τ. 92, Απρ.- Ιούν. 2008
 - **Οι Οδηγοί (από το έργο «Λα Πουτέ»)**, του Βαγγέλη Χατζηγιαννίδη, τ. 95, Ιαν.- Μάρτ. 2009
 - **Land Art: Το Φυσικό Περιβάλλον ως τέχνη**, της Αναστασίας Μιχαήλ-Πορτόλου, τ. 98, Οκτ.- Δεκ. 2009
 - **Η τέχνη της Φύσης**, του Γιάννη Κωνσταντινίδη, τ. 98, Οκτ.- Δεκ. 2009
- ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ-ΠΡΟΣΩΠΑ**
- **Χάρη στους εθελοντές ακούμε πάλι παιδικές φωνές**, των: Α. Τζαβάρα, Μ. Τόγια, Μ. Παρτισινεβέλου-Τασούλα, Α. Κουνελάκη, Ρ. Αγγελόπουλου-Κοτσιμπρα, Κ. Παπαθανασιάδη-Μάμου, Θ. Σωτηρηόπουλου, Ν. Καραβαγγέλη, Μ. Χατζηγελευθερίου, Κ. Τσιάμα, Α. Παπουτσάνη-Κατσάρακη, Κ. Γιόφταλη, Μ. Ευαγγελότου-Αγγελόπουλου, Γ. Καζαντζή, Μ. Αλευρά, Ν. Ανδρικοπούλου, Χ. Τσιάμα, Ε. Μπαλατζή, Λ. Κάτρη, Σ. Λούζη, Άννας Κ-Μ, τ. 55, Ιαν.- Μάρτ. 1999
 - **Μουσείο και Φίλοι**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 58, Οκτ.- Δεκ. 1999
 - **Οι Εθελοντές**, της Άννας Κ-Μ, τ. 61, Ιούλ.-Σεπτ. 2000
 - **Η ευημερία των καιρών**, της Άννας Κ-Μ, τ. 65, Ιούλ.- Σεπτ. 2001
 - **Ο εθελοντισμός άλλοτε και τώρα**, της Φρόσως Πηλαβάκη, τ. 65, Ιούλ.- Σεπτ. 2001
 - **Εθελοντές-Εμψυχωτές περιβάλλοντος**, της Άννας Κ-Μ, τ. 65, Ιούλ.- Σεπτ. 2001
 - **Φίλοι-Εθελοντές σχολικής χρονιάς 2001-2002**, της Άννας Κ-Μ, τ. 65, Ιούλ.- Σεπτ. 2001
 - **Ζητούμε Συγγνώμη**, της Άννας Κ-Μ, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001
 - **Μουσεία και Φίλοι**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
 - **Το Μουσείο μας και οι Φίλοι του**, της Μαριάννας Ντελαμότ, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
 - **Οι Φίλοι του Μουσείου και η Νέα Γενιά**, της Άννας Κ-Μ, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
 - **Χρειαζόμαστε την εθελοντική σας προσφορά**, του ΜΓΦΙ, τ. 77, Ιούλ.- Σεπτ. 2004
 - **Για τη Φρόσω Πηλαβάκη-δυο λόγια από παλιούς και νέους Φίλους**, των: Χ. Φράγκου, Ν. Σημαντήρη, Γ. Φαλιίδα, Ρ. Οικονομίδη, Μ. Ντελαμότ, Λ. Χατζηπέτρο, Μ. Μακρίδου-Μαλλούχου, Ν. Κριμπάλης, Κ. Τζώρτζη, Μ. Αλευρά, Α. Μπίκου, Δ. Αγγελόπουλος, Κ. Δημαρά, Ε. Σιαφάκα, Άννα Κ-Μ, τ. 79, Ιαν.- Μάρτ. 2005
 - **Μπράβο Μιράντα**, της Άννας Κ-Μ, τ. 79, Ιαν.- Μάρτ. 2005
 - **Χαιρετισμός στη συνάντηση των Φίλων-Εθελοντών**, της Νίκης Γουλανδρή, τ. 88, Απρ.- Ιούν. 2007
 - **Απονομή τιμητικών Διακρίσεων**, της Άννας Κ-Μ, τ. 88, Απρ.- Ιούν. 2007
 - **10 χρόνια βιβλιογραφίας-Τιμούμε τους εθελοντές μας (βλ. ΕΠΕΤΕΙΟΙ)**
 - **Η Άλκηστις στις Κάννες**, της Άννας Κ-Μ, τ. 88, Απρ.- Ιούν. 2007
 - **Αναμνήσεις, σκέψεις και προοπτικές**, της Άννας Κ-Μ, τ. 93, Ιούλ.- Σεπτ. 2008

ΕΚΔΡΟΜΕΣ- ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

- **Κάτω Όλυμπος, Δέλτα Πηνειού, Θεσσαλονίκη (25-28/10/97)**, της Άννας Κ-Μ, τ. 50, Οκτ.- Δεκ. 1997
- **Μήλος (30/4-3/5/98)**, της Μαίρης Αλευρά, τ. 52, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Καστοριά-Πρέσπες-Νυμφαίο (24-28/10/98)**, της Βάσως Κωφίδη, τ. 54, Οκτ.- Δεκ. 1998
- **Έβρος-Σαμοθράκη (28-31/5/99)**, της Σοφίας Σαρδέλη, τ. 57, Ιούλ.- Σεπτ. 1999
- **Κρήτη (4-8/5/00)**, της Μαρίνας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 60, Απρ.- Ιούν. 2000
- **Άλλοτε και τώρα στην Αφρική**, της Άννας Κ-Μ, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Γνωριμία με τους Μασάι**, της Ιωάννας Μενδώνη, τ. 61, Ιούλ.- Σεπτ. 2000
- **Λίμνη Πλαστήρα (3-5/11/01)**, της Βάσως Κωφίδη, τ. 63, Ιαν.- Μάρτ. 2001
- **Βάλια Κάλντα (13-16/6/2003)**, της Βάσως Κωφίδη, τ. 73, Ιούλ.- Σεπτ. 2003
- **Λέσβος (28-31/5/04)**, της Βάσως Κωφίδη, τ. 77, Ιούλ.- Σεπτ. 2004
- **Κυπαρισσία-Νέδα-Πύλος-Ολυμπία (28-31/5/04)**, της Μελίτας Λάσκαρη, τ. 78, Οκτ.- Δεκ. 2004
- **Από τη Μάνη με αγάπη (17-20/6/05)**, της Μαργαρίτας Θεοδοκάτου, **Το Έπος του Ταυέτου και Στα Ίχνη της Νύχτας**, της Βασιλικής Μερτζάνη, τ. 81, Ιούλ.- Σεπτ. 2005
- **Στη Γη της Ροδόπης (27-30/10/05)**, του Νίκου Μαλλούχου, τ. 83, Ιαν.- Μάρτ. 2006
- **Στην άλλη Μύκονο (2-4/6/06)**, της Ελένης Σιαφάκα, τ. 85, Ιούλ.- Σεπτ. 2006
- **Ζήρεια-Ορεινή Κορινθία (3-5/11/06)**, του Άγγελου Παλαιολόγου, τ. 87, Ιαν.- Μάρτ. 2007
- **Σικελία (24-30/5/07)**, των: Γ. Παπαναγιώτου, Ν. Θεοφιλίδου, Μ. Σακελλαρίου, Α. Παλαιολόγου, τ. 89, Ιούλ.- Σεπτ. 2007
- **Κήποι και Πάρκα της Αττικής: Εθνικός Κήπος, Κτήμα Τατσιού**,

Πάρκο Αντώνης Τρίτσης, Βοτανικός Κήπος Ιουλίας και Αλέξανδρου Διομήδους,

της Τζένης Ευαγγελινού, τ. 92, Απρ.- Ιούν. 2008

- **Λήμνος-Άγιος Ευστράτιος (12-17/6/08),** της Αρσινόης Ανδρεάδη, τ. 93, Ιουλ.- Σεπτ. 2008
- **30 χρόνια-40 οικο-εκδρομές,** της Άννας Κ-Μ, τ.93, Ιουλ.- Σεπτ. 2008 (Βλ. Επετείους)
- **Τζουμέρκα-Αμβρακικός- Νικόπολη-Νεκρομαντείο- Κασσώπη (25-28/10/08),** της Βάσως Κωφίδη, τ. 95, Ιαν.- Μάρτ. 2009
- **Κάιρο-Αλεξάνδρεια (25-28/10/09),** των: Καίτης Τσαγκαράκη και Βούλας Βραχάτη, τ. 96, Απρ.- Ιούν. 2009
- **Βελβεντό Κοζάνης (16-18/10/09),** της Βάσως Κωφίδη, τ. 98, Οκτ.- Δεκ. 2009
- **Ίμβρος - Κομοτηνή (21-24/5/10),** της Βάσως Κωφίδη, τ. 100, Απρ.- Ιούν. 2010

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

- **20^η Γενική Συνέλευση των Φίλων, Απολογισμός 1997,** της Μαίρης Αλουρά, τ. 52, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Απολογισμός πεπραγμένων του Μουσείου 1997,** τ. 52, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Απολογισμός της Παρέας για το 1997,** της Σοφίας Λούζη, τ. 52, Απρ.- Ιούν. 1998
- **Από τη Γενική Συνέλευση 23/3/2005,** της Άννας Κ-Μ, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
- **Απολογισμός Δ.Σ. 2007,** της Μαίρης Αλευρά, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

- **Η Εικόνα και ο Ήχος του βυθού,** του Κάρολου Βράττις, τ. 50, Οκτ.- Δεκ. 1997
- **Βότσαλα Αιγαίου,** της Νίκης Μιχαλοπούλου, τ. 64, Απρ.- Ιούν. 2001
- **Ο Θεός αγαπά τα πουλιά,** της Αγγελικής Βαρελλά, **Ελιά, η βιογραφία ενός δέντρου,** της Τατιάνας Σταύρου, **Πού πάμε;** του Γιάννη Καλοπίση, **Μεταμορφώσεις,** του Γιάννη Παπαματθαίου, τ. 65, Ιουλ.- Σεπτ. 2001
- **Η αλιευτική παράδοση στον**

Αμβρακικό κόλπο,

της Έφης Ζαλαχώρη, Ο χρόνος ανάμεσα στο μαύρο και το άσπρο, του Μιχάλη Αρρά, Μνημεία της Φύσης και Γεωλογική κληρονομιά, της UNESCO, Bearded Vulture, πρακτικά 4^{ου} Workshop, τ. 66, Οκτ.- Δεκ. 2001

- **Γενναίος Κόσμος Νέος-Οή! Fier Monde Nouveau,** της Marianne Delamotte, τ. 69, Ιουλ.-Σεπτ. 2002
- **Όλυμπος,** επιμέλεια του Σάκη Κουρουζιδη, Νεοελληνικά Εκπαιδευτήρια 1830-1940 και Βιομηχανικά Μνημεία της Ελλάδας, εκδόσεις του Υπ. Πολιτισμού, τ. 69, Ιουλ.- Σεπτ. 2002
- **Φυτά σε Αρχαία Ελληνικά Νομίσματα,** του Έλμουτ Μπούουμαν, **Τα άγρια χόρτα,** του Μιχάλη Μακρουλάκη, **Τα ελληνικά ζώα χάνονται,** της Κατερίνας Πλασσαρά, **Καθημερινή Οικολογία** των Σταύρου Υφαντή και Stefano Generali, **Ανακαλύπτοντας τη Φυσική με πειράματα και κατασκευές,** του Δημήτρη Θεοδώρου, **Τα κρίσιμα προβλήματα,** έκδοση του ΜΓΦΙ, τ. 77, Ιουλ.- Σεπτ. 2004
- **«Μπράβο, Αγγελική» για το βιβλίο «Καλημέρα Ελπίδα»,** από την Άννα Κ-Μ, τ. 78, Οκτ.- Δεκ. 2004
- **Η διδακτική προσέγγιση του Μουσείου Φυσικών Επιστημών,** του Δημήτρη Κολιόπουλου, **Παλίντροπος Αρμονία,** της Μαρίας Ντελαμότ, **Φίλοι;... Φως φανάρι,** της Φραντζέσκας Αλεξοπούλου-Πετράκη, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
- **Τα κρίσιμα προβλήματα του 21^{ου} αιώνα, έκδοση ΜΓΦΙ,** της Άννας Κ-Μ, τ. 80, Απρ.- Ιούν. 2005
- **Λιμνών περιήγηση,** του Γιώργου Φατούρου, **Ο Μαυροπετρίτης μάς ταξιδεύει στο Αιγαίο,** της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, Annales Musei Goulandris, τ. 87, Ιαν.- Μάρτ. 2007
- **Τα πουλιά της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ευρώπης,** των Killian Mullarney, Lars Svensson, Dan Zetterström, Peter J. Grant, **Ο Νταβέλς στο Σικάγο, του γουέστερν της ανάπτυξης,** του Δημήτρη Κωστόπουλου, **Στην αγορά των Αρχαίων Αθηναίων,** του Κωνσταντίνου Βέτση και της Μαρίζας Ντεκάστρο, τ. 90, Οκτ.- Δεκ. 2007
- **Ελλάδα-Γράφοντας τα πουλιά στο φως,** του Δημήτρη Λαμπρέλλη,

ΠΑΝ-ΓΑΙΑ,

του Σπύρου Παυλίδη, **Μαρία η παχουλή,** της Μάτας Παπανικολάου, **Ο γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον,** του Richard Bach, τ. 91, Ιαν.- Μάρτ. 2008

ΕΠΕΤΕΙΟΙ

- **Ένας χρόνος χωρίς τον κ. Άγγελο,** της Άννας Κ-Μ, τ. 50, Οκτ.- Δεκ. 1997
 - **20 χρόνια ζωής,** της Φρόσως Πηλαβάκη, τ. 53, Ιουλ.- Σεπτ. 1998
 - **Μουσείο και Φίλοι,** του Ηλία Λαλαούνη, τ. 53, Ιουλ.- Σεπτ. 1998
 - **Ήταν αρχές του 1978...,** του Γιώργου Δραγώνα, τ. 53, Ιουλ.- Σεπτ. 1998
 - **Από τη δράση των Φίλων μέσα στα 20 χρόνια ξεχωρίζουμε,** της Άννας Κ-Μ, τ. 53, Ιουλ.- Σεπτ. 1998
 - **Μια ευχή από την οικογένεια του Μουσείου για τα 20 χρόνια, των:** Ν. Γουλιανδρή, Κ. Πραποπούλου, Μ. Δήμα, Ι. Αθανασιάδου, Κ. Δήμα, Ε. Παντελάκη, Σ. Ματιάτου, Γ. Σμύρη, Γ. Βαβαδάκη, Κ. Σαρκίρη, Σ. Λυκαριδόπουλου, Γ. Πέτρον, Ν. Βαβαδάκη, Χ. Βενέγκα, Ι. Δροσιού, Ν. και Ρ. Μαλατέστα, Μ. Τσίβου, Φ. Βογιατζάκη, Μ. Αναγνωστοπούλου, Π. Γιαμιά, Μ. Θεοδώρου, Π. Δραγώνα, Μ. Ντελαμότ, Ν. Χατζηχριστόφα, Δ. Τσιπούρη, Ε. Βαρδαλά-Θεοδώρου, Μ. Δημάκη, Α. Δήμα, Ε. Σταματιάδου, Α. Δημητρόπουλου και Ράνιας, Βάσως Αργυρώς, Νούλας, τ. 53, Ιουλ.- Σεπτ. 1998
 - **25 χρόνια Φίλοι,** της Νίκης Γουλιανδρή, τ. 71, Ιαν.- Μάρτ. 2003
 - **Η δράση των Φίλων το 2002,** της Μαρίας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 71, Ιαν.- Μάρτ. 2003
 - **Μήνυμα,** της Φρόσως Πηλαβάκη, τ. 71, Ιαν.- Μάρτ. 2003
 - **Δυο λόγια από φίλους και συναδέλφους,** Λ. Νικοπούλου, Α. Κουνελάκη, Ο. Γεωργοπούλου, Β. Μερτζάνη, Ι. Πάκη, Μ. Δημάκη, Κ. Τζώρτζη, Μ. Αγγελόπουλου, Δ. Μιχοπούλου, Φ. Βογιατζάκη, Α. Βαρελλά, Ε. Θεοδώρου, Ε. Σιαφάκα, Σ. Ματιάτου, Μ. Αλευρά, Ε. Πρεδάρη, Α. Δημητρόπουλος, Κ. Κρόμπα, Ν. Ανδρικοπούλου, τ. 71, Ιαν.- Μάρτ. 2003
 - **Άγγελος Γουλιανδρής**
- 10 χρόνια μετά, των: Φρόσως Πηλαβάκη, Φαλής Βογιατζάκη, Νίκης Γουλιανδρή, Μαρίας Ντελαμότ, Άγγελου Δεληβοριά, Μαρίας Δημάκη, Αχιλλέα Δημητρόπουλου, Μιρέιγ Μπέση, Δανάης Μιχοπούλου, τ. 86, Οκτ.- Δεκ. 2006
- **Μουσειάδα,** αγνώστων στελεχών Μουσείου, τ. 86, Οκτ.- Δεκ. 2006
 - **10 χρόνια βιβλιογραφίας-Τιμούμε τους εθελοντές μας,** της Άννας Κ-Μ, Σκέψεις εθελοντών, των: Α. Βαρελλά, Α. Μπίκου, Ε. Σιαφάκα, Λ. Τριβόλη, Κ. Παϊδούση, Ι. Ευαγγελινού, Β. Μερτζάνη, Μ. Αναστασάκη, και Ν. Μιχαλοπούλου, Η πάροδος στις βιβλιογραφές, του Ηλία Πίτσικα, τ. 88, Απρ.- Ιούν. 2007
 - **30 χρόνια Φίλοι, των:** Άννας Κ-Μ, Φρόσως Πηλαβάκη, Γιώργου Δραγώνα, Δρόσου Αγγελόπουλου, Μαρίας Μακρίδου-Μαλλούχου, τ. 93, Ιουλ.- Σεπτ. 2008
 - **30 χρόνια-40 οικο-εκδρομές,** της Άννας Κ-Μ, τ. 93, Ιουλ.-Σεπτ. 2008
 - **Τα πρώτα στελέχη του Μουσείου,** της Άννας Κ-Μ, Βασιλικής Μερτζάνη και των: Δ. Μιχοπούλου, Ρ. Ζουμπούλη, Β. Κούσουλα, Ε. Σταματιάδη, Κ. Δήμα, Σ. Ρίζο, Α. Δημητρόπουλο, Ε. Βαρδαλά-Θεοδώρου, Μ. Μπέση, τ. 99, Ιαν.- Μάρτ. 2010

ΔΙΑΦΟΡΑ

- **Μια εικόνα... μια απογοήτευση...,** από το Δ.Σ. των Φίλων, τ. 55, Ιαν.-Μάρτ. 1998
- **Έφυγε ο Αριστείδης Πηλαβάκης,** της Άννας Κ-Μ, τ. 57, Ιουλ.- Σεπτ. 1999
- **Εντομοφοβία: Κληρονομική, κολητική ή απλά ψυχολογική ασθένεια;** του Σπύρου Καρέα, τ. 57, Ιουλ.- Σεπτ. 1999
- **Αντίο Γεωργία,** της Άννας Κ-Μ, τ. 69, Ιουλ.- Σεπτ. 2002
- **Διαγωνισμός Φωτογραφίας,** της Άννας Κ-Μ, τ. 71, Ιαν.- Μάρτ. 2003
- **Έφυγε ο Helmutt Baumann,** της Άννας Κ-Μ, τ. 95, Ιαν.- Μάρτ. 2009

τ.= τεύχος
Ιαν.- Μαρτ. = Ιανουάριος,
Φεβρουάριος, Μάρτιος (κ.ο.κ.)
ΜΓΦΙ = Μουσείο Γουλιανδρή
Φυσικής Ιστορίας
Άννα Κ-Μ = Άννα Κρεμέζη-
Μαργαριτούλη

Ίμβρος-Κομοτηνή

Αποσπάσματα του Ημερολογίου της Εκδρομής που τήρησε η Βάσω Κωφίδη

Παρασκευή 21.5

Το όνειρο μιας ενδιαφέρουσας εκδρομής μετρίασε το βάρβαρο ξύπνημα 4.00 π.μ. για την πτήση στις 6.00. Φτάσαμε στην Αλεξανδρούπολη όπου μας περίμενε το πούλμαν...και η εκδρομή αρχίζει.

Μικρή στάση στις **Φέρρες** όπου θαυμάζουμε την εκκλησία της Παναγίας Κοσμοσώτηρας(1151 μ.Χ). Η περιοχή του Έβρου υπήρξε αντικείμενο παλαιότερων εξορμήσεων των Φίλων. Τώρα κατευθυνόμαστε στα Ελληνοτουρκικά σύνορα και διασχίζοντας την Ανατολική Θράκη με τους καταπράσινους κάμπους, τα ευεργετικά νερά του Έβρου και το ήρεμο τοπίο. Προς τα παράλια περνάμε από δασωμένες εκτάσεις. Περνάμε την Κεσσάτη, τη διασταύρωση προς την Ομηρική Αίνο, το κάστρο της Καλλιπόλης. Παντού ανδριάντες του Κεμάλ, αναμορφωτή γαρ της Τουρκίας.

Γευματίσαμε στη **Μάδυτο** με το εντυπωσιακό μνημείο της Καλλιπόλης. Στο λιμάνι του **Καμπάτεπε** επιβιβαζόμαστε στο F/B για την Ίμβρο. Στην προβλήτα μας περιμένει ο Ίμβριος κ. **Νίκος Δολδούρης**, που με τις γνώσεις και τις εμπειρίες του, μας βοήθησε να δούμε και να κατανοήσουμε το περιβάλλον και την ιστορία της Ίμβρου.

Αφήνουμε τα πράγματά μας στο ωραίο ξενοδοχείο και ξεκινάμε για μια πρώτη βόλτα-ξεναγήση. Το νησί, ανήκοντας γεωμορφολογικά στο σύμπλεγμα των Θρακικών Σποράδων(Θάσος, Σαμοθράκη, Λήμνος, Ίμβρος, Τένεδος), μας εντυπωσιάζει με τους δασωμένους λόφους και τα καταπράσινα λιβάδια γεμάτα παπαρούνες και νερά. Υπάρχουν πέντε φράγματα (λίμνες) για την εκμετάλλευση των νερών. Η κτηνοτροφία δεν είναι σταβλισμένη. Τα ζώα βόσκουν ελεύθερα, μαρκαρισμένα βέβαια για αναγνώριση.

Το **Κάστρο**, ένα από τα ελληνικά χωριά βρίσκεται στη σκιά των ερειπωμένων βυζαντινών πύργων, με παραδοσιακά πέτρινα σπίτια, μερικά μισογκρεμισμένα όπως και η εκκλησία της Αγ. Μαρίας με την εντυπωσιακή κιονοστοιχία και το καμπαναριό, χωρίς καμπάνα. Δεν υπάρχουν Έλληνες, μόνον έποικοι, έξυπνα φερμένοι από την Ανατολή. Στα **Αγρίδια** έχουν μείνει 22 Έλληνες, το σχολείο είναι χωρίς στέγη, με δένδρα που φύτεψαν μέσα στις αίθουσες. Κανένα παιδί δεν υπάρχει σ'αυτά τα χωριά.

Στην εκκλησία, μας καλωσορίζουν λίγες γυναίκες με κόλλυβα (αύριο Ψυχοσάββατο) και στο καφενείο οι άντρες κάνουν χαρά για την επίσκεψή μας. Πήγαμε και στο καλοφτιαγμένο οινοποιείο του «μπάρμπα Γιώργου» που

παράγει ωραίες ποικιλίες ντόπιων κρασιών. Στους **Αγ. Θεοδώρους**, άλλο όμορφο χωριό, οι Έλληνες κρατάνε ζωντανή την παρουσία τους. Συγκίνηση με τα «καλώς ήρθατε» στα καφενεία. Οδοιπορικό ανάμεσα στα παλιά οικήματα. Απέναντι από το σχολείο, η παλαιότερη εκκλησία του νησιού (1780), κι ανάμεσά τους η προτομή του Κεμάλ. Ωστόσο, υπάρχουν και αρκετά σπίτια καλοδιατηρημένα, μια που όσοι έμειναν εδώ είναι πολλοί! Δηλαδή 62...

Πίσω στο ξενοδοχείο, όπου το δείπνο και η ξεκούραση από την τόσο γεμάτη μέρα μας.

Σάββατο 22.5

Ξεκινάμε για την **Παναγία**. Εδώ ζουν 30 Έλληνες. Η στρατιωτική παρουσία έντονη. Επισκεπτόμαστε την εκκλησία όπου μας καλωσορίζουν.

Στο **Σχοινούδι**, απλωμένο σε τρεις πλαγιές, που μέχρι τη δεκαετία του 60' ήταν το μεγαλύτερο χωριό των Βαλκανίων. Καλντερίμια, πανέμορφα αρχοντόσπιτα δίπατα με μαγαζιά στα ισόγεια. Πίσω από την εκκλησία της Θεοτόκου, το μεγάλο κτίσμα των παλιών πλυσταριών μας μεταφέρει σ' άλλες εποχές, τότε που έσφυζε το χωριό από ζωή. Γούρνες τεράστιες λαξεμένες στην πέτρα με πολλές βρύσες. Εδώ ζουν 58 Έλληνες που μας έδειξαν μεγάλη χαρά. Στην επιστροφή θαυμάσαμε εντυπωσιακούς λαξευτούς τάφους άγνωστης προέλευσης. Μετά από όλα αυτά, χάρη στην επιμονή του οδηγού μας, χαρήκαμε το πατρογονικό κτήμα του κ. Νίκου, με ένα χώρο-κατοικία, σαν ζωντανό λαογραφικό μουσείο! Ο ίδιος από σεμνότητα δίσταζε να μας δείξει. Με εργαλεία, έπιπλα κ. ά. αντικείμενα που συγκέντρωσε, παρουσιάζονται όλες οι δραστηριότητες και η ζωή των κατοίκων της Ίμβρου.

Ίμβρος

Πόρτο - Λάγος

Ποταμός Κομψάτος

Ίμβρος

Ξάνθη

Εδώ, διοργανώνει και φιλοξενεί συναυλίες Ελλήνων δημιουργών (Νταλάρας, Σαμίου, Αλεξίου κ.ά.) που τονώνουν και ζωντανεύουν το νησί. Εύγε του!

Επιστρέφουμε στο λιμάνι, αποχαιρετούμε τον κ. **Νίκο Δολδούρη**, ευγνώμονες και συγκινημένοι και μπαίνουμε στο F/B γεμάτοι εντυπώσεις, εικόνες, συναισθήματα γι αυτούς που, χωρίς μέλλον και προοπτική, μένουν κι επιμένουν. Έλεγχος στα σύνορα πάλι και φτάνουμε στην Κομοτηνή. Τακτοποιήμαστε στο «Ξενία». Ελεύθερο βράδυ για φαγητό και βόλτα.

Κυριακή 23.5

Αναχωρούμε για τη λιμνοθάλασσα του **Πόρτο-Λάγος** που περιλαμβάνεται στη συνθήκη Ramsar. Στο Κέντρο Ενημέρωσης ακούμε για την ιδιαιτερότητα της λίμνης Βιστωνίδας που είναι η μεταβαλλόμενη αλατότητα των νερών της. Αυτό δημιουργεί συνθήκες για την ανάπτυξη 37 διαφορετικών ειδών ψαριών, ενώ έχουν καταμετρηθεί και 302 είδη πουλιών, πολλά απ' αυτά περιλαμβάνονται στο «Κόκκινο βιβλίο» των απειλούμενων ειδών σε παγκόσμιο επίπεδο. Ξεναγηθήκαμε στη λίμνη και παρατηρήσαμε πουλιά με το τηλεσκόπιο.

Φτάνουμε στην **Ξάνθη**, σύγχρονη και ζωντανή πόλη με ποικίλο ιστορικό και πολιτισμικό πλούτο. Ο ποταμός Κόσυνθος της προσθέτει χρώμα κι ομορφιά, με τα πέτρινα γεφύρια και τα νερά του. Περιδιαβαίνουμε στην παλιά πόλη με τα αρχοντικά, τα στενά δρομάκια, τις πλατείες. Τα όμορφα κτήρια, φτιαγμένα από Ηπειρώτες και Μακεδόνες τεχνίτες, μαρτυρούν την ακμή της που οφειλόταν στην

καλλιέργεια του καπνού. Αγοράζουμε «καριόκες», τα ξακουστά γλυκά της, και γευματίζουμε στα ταβερνάκια. Η ξαφνική νεροποντή, δεν επηρέασε ιδιαίτερα το πρόγραμμά μας. Ο οδηγός μας επιφυλάσσει κι άλλη έκπληξη. Μας ανεβάζει προς τις δασωμένες πλαγιές της Ξάνθης, περνώντας από χωριά με καμπαναριά και μιναρέδες, φτάνουμε στον ποταμό Κομψάτο, με το θαυμάσιο τρίτοξο πέτρινο γεφύρι του. Ήταν εξαιρετική εμπειρία να περπατήσουμε σε τόση ομορφιά! Πίσω στο ξενοδοχείο μας στην Κομοτηνή. Μετά τον απαραίτητο «κύκλο» μας, βγαίνουμε σε παρέες για τη βραδινή μας βόλτα.

Δευτέρα 24.5

Σύντομη ξενάγηση στην **Κομοτηνή**, όπου βλέπουμε ότι απέμεινε από το βυζαντινό φρούριο και δίπλα του την τρίκλιτη μητρόπολη της Παναγίας, χτισμένη το 1800 στα ερείπια του βυζαντινού ναού, το μουσουλμανικό τέμενος Γενί Τζαμί και δίπλα τον πύργο του Ρολογιού, το Εσκή Τζαμί και το Ιμαρέτ (πτωχοκομείο). Τριγυρνάμε στην αγορά με τα χαρακτηριστικά στραγαλατζιδικα (το στραγάλι είναι χαρακτηριστικό προϊόν), τα λουκουμπωλεία, τα χαλβαδοπωλεία. Πάμε για καφέ στον όμορφο σιδηροδρομικό σταθμό, που λειτουργεί στις ίδιες εγκαταστάσεις από τότε που το τρένο ήταν το βασικό μεταφορικό μέσο της περιοχής.

Ξεκινούμε για **Μαρώνια** (30 χλμ.). Μαζί μας η αρχαιολόγος κ. **Αθανασία Τσόκα** (από την εφορία αρχαιοτήτων Κομοτηνής). Η ξενάγησή της εμπεριστατωμένη και γλαφυρή.

Η αρχαία Μαρώνια ιδρύθηκε το 700 π.Χ. από Χίους αποίκους, στη θέση αρχαιότερης θρακικής πόλης της Ισμάρας, που κατοικούσαν οι Θράκες Κίκκονες, φημισμένοι ιππείς. Αναδείχθηκε σε σημαντική πόλη λόγω του λιμανιού της και της εύφορης ενδοχώρας. Πήρε το όνομά της από το μυθικό Μάρωνα, ιερέα του Απόλλωνα. Το αρχαίο θέατρο, που αποκαταστάθηκε αρκετά, λειτουργεί για διάφορες εκδηλώσεις. Το ιερό του Διονύσου, το ψηφιδωτό δάπεδο και τμήματα του τείχους μας εντυπωσιάζουν, μέσα σ' ένα κατάφυτο τοπίο από ελιές, αμυγδαλιές, αμπέλια και πεύκα. Από τον Όμηρο ακόμη είναι γνωστό το εξαιρετικό της κρασί, ο Ισμαρικός οίνος, που μ' αυτόν ο Οδυσσεύς μέθυσε τον Κύκλωπα Πολύφημο και τον τύφλωσε. Συνεχίζουμε στην όμορφη παραθαλάσσια Μάκρη για φαγητό. Αναχωρούμε για Αλεξανδρούπολη απ' όπου θα πάρουμε το αεροπλάνο.

Η Θράκη, γέφυρα Ανατολής και Δύσης έχει πολλά περισσότερα να μας δείξει και να μας διηγηθεί. Με ευρήματα-μάρτυρες της παρουσίας της από τα νεολιθικά χρόνια σ' όλες τις ιστορικές περιόδους, παρά το γεωπολιτικό διαμελισμό της, υπερέβη την τραγωδία που της επεφύλαξε η πολιτική πραγματικότητα και προχωρά αυτάρκης, σεμνή και περήφανη προς τις νέες προοπτικές της.

Ας μην την ξεχνάμε...

Ευχαριστούμε τη **Φάνη Γεωμπερέ**, τη **Νίκη Μιχαλοπούλου** και τη **Φωτεινή Παπακώστα** για τις εξαιρετικές φωτογραφίες που μας έστειλαν.

Τιμούμε παλαιά στελέχη του Μουσείου και Φίλους - Εθελοντές

Η κ. Νίκη Γουλανδρή

Οι κυρίες Ελένη Πρεδάρη και Άννα Κ-Μ

Οι κυρίες Γεωργία Γύφτουλα και Ελένη Σιαφάκα

Η κ. Βάσω Κούσουλα

Η κ. Μιρέιγ Μπέσση

Η κ. Μαριάννα Δημητρίου με το γιό της

Οι κυρίες Εύη Βαρδαλά - Θεοδώρου και Ιόλη Πάκη

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΚ ΚΗΦΙΣΙΑΣ
Αρ. Αδείας
271

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

Κωδικός 4860

Χορηγός τεύχους: Μέλος μας που παραμένει ανώνυμο

Ιδιοκτήτης: © ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ • Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
Τηλ. / fax: 8083.289, 8015870, • e-mail: [amarg@gnhm.gr]
Εκδότης: Άννα Κρεμέζη - Μαργαριτούλη • Διόρθωση κειμένων: Αγγελική Βαρελλά
Στη σύνταξη αυτού του Τεύχους: συνεργάστηκαν οι: Δέσποινα Γκίνη και Γαβριέλα Παπαστεφάνου
Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση - Εκτύπωση:
Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των ΦΙΛΩΝ, 1 €

Ιστοσελίδα: www.filoi-gnhm.gr